

ПОЛІТИКА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ КОРОЛІВСТВА ШВЕЦІЯ: ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ КОНТЕКСТ

NATIONAL SECURITY POLICY OF THE KINGDOM OF SWEDEN: HISTORICAL AND LEGAL CONTEXT

Підберезних І.Є., к.іст.н., доцент,
доцент кафедри історії

Чорноморський національний університет імені Петра Могили
здобувач,

Науково-дослідний інститут публічного права

Галкін Р.Д., магістр кафедри історії

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

У статті проаналізовано адміністративно-правове забезпечення стратегічного управління у сфері національної безпеки на прикладі Королівства Швеція. В умовах загальносвітової глобалізації, а також у процесі вибудовування власної зовнішньополітичної національної доктрини безпеки важливо вивчити та взяти до уваги міжнародний досвід зарубіжних країн. У цьому контексті Швеція для нашої держави є не лише прикладом країни, яка вміє оперативно та якісно вирішувати актуальні проблеми зовнішньополітичного характеру, а й надійним партнером України на шляху інтеграції до європейських структур. У процесі дослідження проаналізовано роботи зарубіжних та вітчизняних науковців, виділено низку дискусій, що виникли у науковому середовищі. Більшість дослідників намагаються ідентифікувати особливості шведського «нейтралізму» на етапі історії держави. Шведські науковці виділяють дві найбільш важливі теми досліджень: важливість гендерного аспекту в зовнішньополітичній діяльності держави та трансформація шведської зовнішньополітичної доктрини безпеки у постбіполярний період. Міжнародний вимір шведської безпеки стає все більш важливим. Швеція прагне досягнення колективної безпеки та розвиває безпеку у солідарності та співпраці з іншими. Дипломатія та розвиток співпраці відіграє ключову роль у запобіганні конфліктам, зміцненню довіри, захисту миру та свободи. Інновації, відкритість та згуртованість, що характеризують шведське суспільство створюють якісні умови для забезпечення безпеки. Цілями безпеки є захист життя та здоров'я громадянського суспільства, функціональність суспільства, можливість підтримувати фундаментальні цінності, такі як демократія, верховенство закону, права та свободи людини. Шведський підхід до адміністративно-правового забезпечення національної безпеки відображає міцні зв'язки між світом, безпеку, сталий розвиток та міжнародне право, у тому числі громадянські права. Мир та безпека є необхідними передумовами для розвитку країни.

Ключові слова: адміністративно-правове забезпечення, глобалізація, зовнішня політика, Королівство Швеція, Європейський Союз (ЄС), національна безпека, Північноатлантичний альянс (НАТО).

The article analyzes the administrative and legal support of strategic management in the field of national security on the example of the Kingdom of Sweden. In the context of globalization, as well as in the process of building your own foreign policy national security doctrine, it is important to study and take into account the international experience of foreign countries. In this context, Sweden for our state is not only an example of a country that can quickly and efficiently solve urgent problems of a foreign policy nature, but also a reliable partner of Ukraine on the path of integration into European structures. In the course of the study, the works of foreign and domestic scientists were analyzed, a number of discussions that arose in the scientific community were highlighted. Most researchers are trying to identify the features of Swedish "neutrality" at the stage of the history of the state. Swedish scientists identify two most important research topics: the importance of the gender aspect in the foreign policy of the state and the transformation of the Swedish foreign policy doctrine of security in the post-bipolar period. The international dimension of Swedish security is becoming increasingly important. Sweden strives to achieve collective security and develops security in solidarity and cooperation with others. Diplomacy and development of cooperation play a key role in preventing conflicts, building trust, protecting peace and freedom. The innovation, openness and cohesion that characterize Swedish society create a quality environment for safety. Security goals – protection of the life and health of civil society, the functionality of society, the ability to maintain fundamental values such as democracy, the rule of law, human rights and freedoms. The Swedish approach to national security administration reflects the strong links between peace, security, sustainable development and international law, including civil rights. Peace and security are prerequisites for the development of the country.

Key words: administrative and legal support, globalization, foreign policy, Kingdom of Sweden, European Union (EU), National security, North Atlantic Alliance (NATO).

Постановка проблеми. Вступ Швеції до Європейського Союзу (ЄС) та включення до неї Європейської конвенції про права людини призвели до фундаментальних змін у шведській правовій системі, не в останню чергу у публічному, конституційному та адміністративному праві. Європейське розуміння верховенства закону з вимогами регульованого та, отже, обмеженого здійснення публічної влади та захисту індивідуальних основних прав, що підлягають судовому контролю, вплинуло на відносини між шведською державою та окремими юридичними, фізичними особами декількома способами. Таким чином, конституційним нормам здійснення публічної влади та захисту основних прав надається більшого значення у повсякденному правовому житті, закони конституціонізуються. Центральну роль у повсякденному застосуванні адміністративного права грають правові концепції: ефективне публічне управління, відкритість та захист даних. У Швеції принцип відкритості

вважається конституційною нормою вже понад 250 років. З іншого боку, у європейському праві принцип відкритості довгий час був досить слабким, хоча за останніх 20 років він посилюється. Проте захист даних та пов'язане з ним право на недоторканність приватного життя, на відміну від шведського законодавства, займають сильну позицію як у Раді Європи, так і в ЄС.

Стан наукової розробленості проблеми. На основі наукової літератури, нормативно-правових актів розглядається адміністративно-правове забезпечення національної безпеки та поточні дослідження політики безпеки, які застосовуються до Швеції. Серед фундаментальних робіт слід звернути увагу на дослідження Грем Д. Е., де автор розкриває зовнішньополітичну лінію держави довжиною у 210 років [6]. За цей відрізок часу Швеція поступово видозмінює доктринальну програму у сфері міжнародних відносин. Досліджуючи сукупність територіально-географічних, економічних, політичних, правових та інших

факторів, які вплинули на розроблення зовнішньополітичної стратегії Швеції на зламі двох століть, автор доходить висновку, що впродовж 1990-х рр. у Королівстві відбувається так звана революція, яка понесла за собою неухильну європеїзацію шведського суспільства. Розвиток шведського адміністративного права у контексті національної безпеки вивчають Джонсон П. Б.-Г. [8], Герліц Н. [7].

Останнім часом у роботах європейських вчених дедалі частіше фігурує тема так званої «феміністської зовнішньої політики» Швеції. Так, питання гендерності в системі міжнародних відносин Королівства порушується у роботах шведських дослідників Едвардс Н. [3], Куово С. [9], Аггестам., Розамонд А. Б. та Хедлінг Е. [1].

Чорний Р. М. аналізує процес переходу Швеції від традиційної для себе політики «нейтралізму» до політики так званої «міжнародної солідарності» [2]. Дерябіна Ю. С. та Антюшина Н. М. критикують неоднозначність та суперечливість так званої політики «неприєднання» Шведського королівства у питаннях оборонної безпеки [24]. На їх думку, протягом 90-х рр. XX ст., в залежності від політичної сили, що перебувала при владі, формулювання зовнішньополітичного курсу Шведського королівства постійно змінювалось, перебуваючи у стані динаміки. Однак наприкінці 90-х рр. у шведському векторі оборонної безпеки з'явилася більш-менш зрозуміла концепція так званих «опцій», що передбачала допущення різноманітних варіантів розвитку політики оборони. Таким чином, правлячі кола Стокгольму дали зрозуміти, що у разі військової небезпеки будуть діяти в залежності від обставин.

Дзюбан В. В. акцентує увагу на зовнішній політиці Швеції в Арктиці на початку XXI ст. Не дивлячись на те, що Королівство не має виходу до Північного Льодовитого океану, все ж, Швеція є членом Арктичного Союзу та інших регіональних організацій, які займаються проблемами зміни екології у регіоні. У 2011 р. було прийнято Арктичну стратегію, де чітко зазначено, що держава у регіоні буде працювати у трьох напрямках: спостереження за зміною клімату, здійснення економічної діяльності помірним чином, покращення умов життя корінного населення [26]. Ковальов А. А. вважає, що активний прояв Швеції до Арктики пов'язаний виключно з двома аспектами: зміною клімату та цілісною безпекою у регіоні. Враховуючи особливості політичного «нейтралізму», який є характерним для зовнішньої політики Швеції, автор зазначає, що оборонне співробітництво з НАТО є достатньо відкритим. Проявляється це, як правило, у спільних військових навчаннях, уніфікації збройних сил тощо [29]. Аналізуючи текст шведської арктичної стратегії та інші міжнародні зобов'язання, до виконання яких залучено Королівство, Гехт А. Б. та Цверіанашвілі І. А. доходять висновків, що для Швеції Арктика не є ключовим регіоном у зовнішній політиці та багатосторонньому співробітництві. Найважливішими завданнями для держави постають стратегії соціально-економічної та політичної інтеграції у Скандинавії та ЄС, можливості впливу на соціально-економічну та екологічну ситуації в Арктиці для Швеції є доволі обмеженими, оскільки держава не має прямого виходу до Північного Льодовитого океану [23]. Кондратов М. О. влучно зазначає, що сектор енергетики є одним із центральних та динамічних елементів, який пов'язує Північну Європу та Росію. Саме тому тема арктичного вектору зовнішньої політики Швеції є чи не найактуальнішою з-поміж інших, оскільки даний регіон рясніє не відновлювальними джерелами енергії та, безсумнівно, представляє інтерес для обох країн [31].

Відходячи від суто північного напрямку зовнішньої політики Швеції, зосередимось детальніше на архітектурі безпеки королівства з Європейським Союзом та НАТО, зокрема. Справа в тому, що після закінчення Холодної війни на початку 90-х рр. XX ст. питання оборонної безпеки Швеції відійшли дещо на другий план, оскільки загроза

соціалістичного «вторгнення» як така зникла. Натомість, перед державою постали нові виклики у вигляді політичної та соціально-економічної інтеграції з одного боку – у Скандинавії, та на території ЄС – з іншого. На думку Савенко О. І., вступ Швеції до ЄС у 1995 р. був вмотивований ні чим іншим, як прагненням держави стати частиною вигідного економічного співробітництва з Союзом, але при цьому залишатися незалежною у питаннях національної політики. Доказом цього, може слугувати той факт, що у процесі інтеграції Швеція відмовилася від прийняття до обігу єдиної європейської валюти, бажаючи зберегти власну шведську крону. Що ж стосується оборонної безпеки, то Королівство змінило формулювання «політики нейтралітету» на «політику неприєднання до військових альянсів» [35]. Однак при цьому, це не заважає державі відкрито співробітничати з представниками Альянсу, про що зазначалося нами раніше.

Питання неоднозначності курсу шведського «неприєднання» та партнерські відносини з НАТО є доволі глибоким на сторінках зарубіжної історіографії, оскільки протистояння між Альянсом та РФ з кожним роком стає все більш очевидним. Болдирева С. Ю., Болдирев Р. Ю. та Rogozin Г. С. зазначають, що наразі найбільш визнаними у трактуванні відносин між Швецією та НАТО є два підходи: перший – представлений М. Хольмстрьомом, про те, що держава навіть без формального членства у блоці вже має значний рівень інтеграції до його структур та бере безпосередню участь у його діяльності; другий – описаний К. Корхоненом та заснований на поглядах щодо регіонального співробітництва країн у сфері оборонної політики один з одним незалежно від блокової приналежності зі збереженням «свободи від альянсів» [19]. Як бачимо, дві точки зору є абсолютно протилежними: перша – ґрунтується на тому, що будь-яке співробітництво з тим чи іншим альянсом – це акт, який доводить приналежність до конкретного союзу, друга – базується виключно на обґрунтуванні питань регіональної безпеки. Втім, вважаємо, що перший підхід є більш науково обґрунтованим та відповідає дійсності. Це доводить Карпова К. А., виділяючи основні етапи у процесі зближення Швеції з Північно-атлантичним альянсом: перший пов'язаний з «формальним приєднанням Королівства до програми «Партнерство заради миру» (1994 р.); другий етап охоплює період з 2014 р. після подій на українсько-російському кордоні. Швеція, прагнучи отримати додаткові гарантії безпеки у Північноєвропейському регіоні, підписала у 2014 р. т. зв. «Меморандум взаєморозуміння Швеції та Фінляндії з блоком», що, по суті, покляло початок розширенню юридичного співробітництва Королівства з Альянсом [28]. Смірнов А. М. досліджуючи співробітництво Швеції з НАТО, дійшов висновку, що політичні еліти Швеції виступають цілком «за» інтеграцію до Альянсу, населення у своїй більшості «проти». На думку автора, відкрита інтеграція Швеції до Північноатлантичного союзу понесе за собою серйозне загострення дипломатичних відносин з РФ. Це підтверджує той факт, що регіон Північної Європи, загалом, є неоднозначним геополітичним поприщем [36]. За Анікіною О. О. перспектива вступу Швеції до НАТО матиме лише негативні наслідки, оскільки роки фактичного нейтралітету успішно відображалися на загальному фоні зовнішньої політики держави, ефективно впливаючи на ріст економічних показників. Політика «неприєднання» була, свого роду, візиткою зовнішньополітичного курсу Швеції, роблячи її на фоні інших держав, без перебільшення, унікальною. А зі вступом до Альянсу, на думку дослідниці, шведи втраять власну політичну ідентичність на міжнародній арені та будуть змушені взяти відповідальність за дотримання нових оборонних зобов'язань [8].

Аналізуючи ряд природно-географічних характеристик держави та історико-культурних тенденцій всередині шведського суспільства Поплавський О. доходить

висновку, що основним мотивом інтеграції Королівства до європейських структур у 90-х рр. стало усвідомлення всередині політичних еліт необхідності включення до загальних європейських процесів в області політики безпеки. На думку науковця, це викликано тодішнім зростанням загальних темпів євроінтеграції та прагненням держави не залишатися поза межами активного політичного поля. При цьому парадоксальним є той факт, що значна частина шведського суспільства виступала проти зближення з будь-якими міжнародними союзами, в той час як зі сторони уряду спостерігалася повна підтримка рішень у сфері шведської євроінтеграції. У дослідженні Поплавського О. слід виділити такі найважливіші аспекти: зі вступом у 1995 році до складу ЄС Швеція фактично відмовилася від зовнішньополітичної лінії «нейтралітету», якої дотримувалася до цього довгі роки та наявність в державі потужної суспільної опозиції на шляху прийняття загальноєвропейських стандартів [34]. Сумнівається в дотриманні Швецією політики «нейтралітету» і дослідник Воронов К. Науковець вважає, що після закінчення Холодної війни більш очевидним стало зближення держави не лише з європейськими структурами, а й безпосередньо з НАТО. Акцентуючи увагу на подіях 2014 року, пов'язаних з анексією Автономної Республіки Крим, автор відзначає, що Швеція вперше з моменту закінчення Холодної війни заявила про небезпеку зі сторони РФ. Як результат, у посткримський період дипломатичні відносини між Швецією та РФ стали практично замороженими (Воронов, 2018). Зарецька О. В. розглядає «нейтральну» позицію Швеції у зовнішній політиці як не релевантну, оскільки держава неодноразово висловлювала підтримку з приводу розширення НАТО, розглядаючи Альянс у якості стабілізуючого фактору в Північній Європі [27].

Вітчизняна історіографія не відрізняється достатньою кількістю фундаментальних робіт, однак окремі статті українських науковців посідають значне місце у сфері досліджень зовнішньополітичного курсу Швеції. Досліджуючи зміну політичного курсу держави на зламі століть Герасімова Г. А. доходить висновку, що Швеція ставить за мету побудувати ексклюзивний формат відносин з НАТО, заради підтримки безпеки у Балтійському регіоні. Однак авторці здається малоімовірною перспектива вступу Королівства до Альянсу найближчим часом, оскільки таке серйозне геополітичне рішення потребує широкої підтримки з боку громадськості [22].

Про вплив глобалізаційних процесів на зміну нейтрального курсу Швеції пише Мельник Н. А. Королівство бере активну участь у міжнародній діяльності таких організацій як ООН, ОБСЄ, у різноманітних програмах НАТО, а також сприяє деескаляції конфліктів на Балканах та Близькому Сході. Однак шведська громадськість в якійсь мірі побоюється, що такі інтеграційні процеси можуть негативно вплинути на так звану скандинавську модель розвитку, але, на думку дослідниці, подібні побоювання позбавлені сенсу [32]. Незважаючи на те, що значна частина шведського населення не підготовлена до відкритої інтеграції в НАТО, на думку Дирди А. О., для Швеції це є найбільш раціональним вибором на шляху до гарантування безпеки у регіоні Північної Європи. Окрім того, авторка підкреслює, що шведський нейтралітет демонструє поступову зміну від характеру «постійного» до нейтралітету «сезонного» [25].

Про необхідність співпраці Швеції в сучасних геополітичних умовах з євроатлантичними структурами пишуть Мельник О. та Чернова А., зазначаючи, що наразі головними ознаками оборонної політики Швеції є активна співпраця з міжнародними організаціями, розроблення стратегій щодо вирішення конфліктних питань як в європейському вимірі, так і в регіональному, а також безпосередня участь у системі колективної безпеки [32].

Дещо узагальнену оцінку зовнішньої політики Швеції на сучасному етапі розвитку можемо бачити у роботі Брайчевської О. А. та Ковальчук Ю. О. Дослідниці зазначають, що головними пріоритетами у зовнішній діяльності Швеції є забезпечення миру та національної безпеки у Балтійському регіоні. Окрім цього, слід виділити ще ряд аспектів, які стосуються міжнародної діяльності держави, зокрема: безпосередня співпраця з ЄС (у соціально-економічних, екологічних та культурних питаннях) та з НАТО (у сфері безпеки та вирішенні міжнародних конфліктів); підтримка країн Африки та Близького Сходу (у вирішенні збройних конфліктів), а також країн Східної Європи (на шляху до євроінтеграції); двосторонні дипломатичні відносини з такими провідними державами світу, як США, Китай, Японія, Індія; після кримських подій у 2014 році Швеція оголосила про наявність військової небезпеки зі сторони РФ; пізніше – активно виступала за впровадження політичних санкцій проти Москви. На фоні українсько-шведських відносин авторки зазначають, що для України модель шведської міжнародної діяльності може слугувати яскравим прикладом різносторонності, зосередженості на вирішенні актуальних міжнародних проблем, повазі до міжнародного права тощо [20].

Коломієць О. В. визнає, що розпад Радянського Союзу та завершення Холодної війни спричинили кардинальну зміну геополітичної ситуації у Північній Європі. На фоні цього практично всі скандинавські країни стикнулися з необхідністю трансформації своїх програм по державній безпеці. Аналізуючи історико-правові аспекти шведського нейтралізму, автор резюмує, що від початку XIX ст. Швеція зберігала політичний нейтралітет, не беручи участі у збройних конфліктах та не вступаючи до протиборчих військово-політичних блоків. Але на відміну, скажімо, від Швейцарії, у Швеції «нейтралізм» не був затверджений жодним офіційним документом та не підкріплений юридично, саме тому нейтралітет Швеції базувався на її само визначеності на міжнародній арені. Незважаючи на свій нейтральний статус у сфері міжнародних відносин, Швеція, все ж, активно реалізує концепції колективної безпеки з одного боку – в рамках об'єднання з країнами Північної Європи, а з іншого – в глобальному контексті при співробітництві з ЄС та НАТО [10].

Антошкін К. В. та Цвірова В. В. зазначають, що нейтралітет та позаблоковість Швеції демонструються лише через зовнішньополітичні декларації уряду, що і являють собою офіційне підтвердження позиції держави на міжнародній арені. Однак політичні еліти вбачали необхідність у партнерстві з європейськими структурами, зокрема у питаннях Спільної політики безпеки та оборони ЄС. Автори виокремлюють ряд факторів, що вплинули на трансформацію «нейтралізму» деяких європейських країн, зокрема втрата військово-політичної рівноваги у світі; виникнення нових загроз європейській безпеці; небезпека російської агресії; поступове закріплення співпраці країн світу з міжнародними організаціями; потреба участі у міжнародних заходах, що спрямовані на врегулювання конфліктів та обговоренні гарантій безпеки у регіонах; безпосередня близькість т. зв. «нейтральних» європейських країн (в тому числі і Швеції) до НАТО, а також перспектива тісного економічного співробітництва змушує позаблокові держави приділяти значну увагу налагодженню відносин з Північним Атлантичним Альянсом [17].

У контексті встановлення міцних дипломатичних відносин між Королівством та Україною, слід згадати роботу Надзвичайного і Повноважного посла України в Королівстві Швеція (2008-2011 рр.) Перебийніса Є., де автор, аналізуючи історію українсько-шведських відносин, зазначає, упродовж 90-х рр. минулого століття шведські компанії почали поступово закріплюватися на українському ринку, стимулюючи двосторонні торгово-економічні відносини. На 2009 р. Швеція була одним з найбільших іноземних

інвесторів в українську економіку та активно підтримує вала українські євро інтеграційні наміри [33].

Мета статті – дослідити адміністративно-правове забезпечення стратегічного управління у сфері національної безпеки Швеції, яка позиціонується як держава, що виступає за проведення заходів, направлених на зменшення політичної напруги у Північноєвропейському регіоні. Проаналізувати дискусії з приводу «шведського нейтралітету» на зламі століть, що є найактуальнішою проблемою на сторінках як зарубіжної, так і вітчизняної історіографії та потребує нових методологічних підходів у процесі її вирішення.

Виклад основного матеріалу. Еволюція шведського адміністративного права протягом останніх десятиліть характеризується двома основними явищами. По-перше, процес юридизації через розширення судової влади адміністративних судів та через їхнє вивільнення з адміністративно-політичної сфери. Друге явище, конституціоналізація, яка виявилася у вдосконаленні конституційного нагляду за законами, включаючи адміністративно-правові норми, та у конституціоналізації судової практики за допомогою використання Біло про права. Більше того, конституціоналізація адміністративного права відбулася за допомогою включення конституційних принципів до Шведського закону про адміністративні процедури [8].

Термін «безпека Швеції» стосується як військової, так і цивільної діяльності, яка може мати значення для безпеки Швеції. Те, що необхідно захищати для запобігання загрозам безпеці Швеції, може певною мірою змінитись з часом, але діяльність, яка сьогодні важлива для безпеки Швеції, підпадає під одну або кілька з наступних категорій. По-перше, дії, важливі для зовнішньої безпеки Швеції. Це означає здатність Швеції підтримувати національну оборону (територіальний суверенітет), цілісність, незалежність та свободу дій Швеції (політична незалежність). По-друге, дії, важливі для внутрішньої безпеки Швеції. Це стосується здатності Швеції підтримувати та забезпечувати основні структури у формі демократичної держави, судової системи та правоохоронних органів на національному рівні. По-третє, діяльність, що має національне значення та означає постачання, послуги та функції, які необхідні для функціонування суспільства на національному рівні. Четверте. Види діяльності, важливі економіки Швеції (національної платоспроможності). П'яте. Дії, що генерують шкоду, яка включає дії, які, будучи піддані антагоністичній дії, можуть призвести до руйнівних наслідків для інших дій, чутливих до безпеки [7].

1 липня 2003 р. Швеція ухвалила новий Закон про тероризм, заснований на Рамковій програмі Європейського Союзу щодо боротьби з тероризмом, яка була прийнята в червні 2002 р., що надав шведській службі розвідки великий простір для своїх дій. Закон Радіостанції національної оборони (FRA), реалізований у 2009 році, ввів у дію низку змін до чинного законодавства про стеження та розвідку. Ці закони активно обговорювалися, і багато державних установ, політичних партій, юристів та іноземних діячів вважали, що це створює серйозну загрозу для недоторканності особистості. Також були внесені зміни до законів про державну таємницю. Аргументи національної безпеки відіграють центральну роль, коли йдеться про збереження державної таємниці. Наприклад, у Законі про доступ до інформації та таємниці, який забезпечує доступ до публічної інформації, є розділ, присвячений праву посилається на секретність з міркувань національної безпеки, і воно відноситься до будь-якого виду інформації, яка може зашкодити країні. Основні закони Швеції захищають свободу друку, і навіть свободу промови. Крім того, забороняється будь-якому (державному) роботодавцю проводити подальше розслідування особи інформатора. Інакше кажучи, декларація про анонімність досить потужна у державному секторі. Взаємозв'язок

між свободою слова, свободою друку та секретністю, описаний у Законі про доступ до інформації та таємниці. Це означає, що свобода слова та свобода друку припиняється, якщо публікація інформації може загрожувати небезпеці держави або завдавати серйозної шкоди країні.

Управління військової розвідки та безпеки (MUST) Швеції складається з трьох відділів: Управління розвідки (UNDK), Управління безпеки (SÄKK) та Відділ спеціального збору (KSI). Існує також спільний інститут поліції та збройних сил – Національний Центр оцінки терористичної загрози (NTC), який проводить довгострокові та короткострокові стратегічні оцінки терористичної загрози проти Швеції та інтересів Швеції. Однак NTC не займається розслідуванням злочинів як таких, а надає аналіз для військових та поліції. Підрозділ укомплектований особовим складом із Радіостанції національної оборони (FRA), Управління військової розвідки та безпеки (MUST) та Шведського сервісу безпеки.

Секретні докази, отримані шляхом перехоплення, можуть бути надані лише за запитом Кабінету Міністрів, канцелярії Кабінету Міністрів, шведських Збройних Сил, Шведської служби безпеки. Єдиний орган, якому дозволено вести перехоплення, це Радіостанція національної оборони (FRA). Шведська поліція, Шведська служба безпеки та Шведське управління боротьби з економічними злочинами здатні працювати з доказами, отриманими внаслідок перехоплення. Усі розвідувальні дії, які проводяться FRA, вимагають дозволу суду. Це має бути зазначено у дозволі, який запросив інформацію, які умови пошуку можуть бути використані, а також інші умови, які необхідні для обмеження впливу на індивідуальну недоторканність. Судове рішення не може бути оскаржене [15]. Військові, особливо Управління військової розвідки та безпеки (MUST), контролюється Інспекцією розвідувальних служб Міністерства оборони, яка створена для контролю та стеження за розвідувальною діяльністю [5]. Нагляд також здійснює Шведська національна аудиторська служба, яка відповідає за нагляд за державними установами.

Відповідно до закону FRA було також внесено зміни до законів про таємницю. Претензії національної безпеки відіграють центральну роль, коли йдеться про заклики до державної таємниці. Це описано в Законі про публічний доступ до інформації та секретності (OSL), який забезпечує доступ до публічної інформації, але також регулює, коли може бути збережена таємниця. Щодо судового розгляду та таємниці, всі судові ухвали, як правило, мають бути оприлюднені. «Секретність заяви у суді... перестав існувати, якщо заява включена до судової ухвали. Перший розділ не застосовується, якщо суд у своїй ухвалі вирішив, що секретність залишиться. Рішення про збереження секретності не може включати остаточну судову ухвалу, за винятком випадків, коли йдеться про національну безпеку. Якщо судовий розгляд стосується цивільних прав або обов'язків, або звинувачення в будь-якому злочині або проти людини, рішення про подальше збереження секретності допускаються лише в тому випадку, якщо нація перебуває у стані війни або за безпосередньої загрози війни або за наявності інших надзвичайних обставин, викликані війною» [14]. Як видно з вищевикладеного, існують суворі обмеження на збереження таємниці судових рішень, навіть якщо колишній зміст судового розгляду був збережений. Це означає, що суди можуть зберігати інформаційну таємницю з посыланням на національну безпеку.

Поліція та поліція безпеки знаходяться під внутрішнім та зовнішнім наглядом. Національна рада, яку очолює Національний Комісар поліції, несе основну відповідальність за нагляд за поліцією. У 2008 р. була створена Шведська комісія з безпеки та захисту цілісності громадян, яка здійснює нагляд за поліцією та поліцією безпеки щодо дотримання чинних законів щодо обробки інформації [13].

У 2009 році парламентом була одноголосно прийнята офіційна безпекова політика Швеції, яка проголошувала, що Швеція не є членом будь-якого військового союзу, загрози миру та безпеці найкраще запобігати колективно та у співпраці з іншими країнами. Неможливо уявити у регіоні військові конфлікти, які торкаються лише однієї країни. Швеція не залишатиметься пасивною, якщо інша держава-член ЄС чи скандинавська країна постраждає від стихійного лиха чи нападу. Отже, Швеція має бути спроможна як надавати, так і отримувати військову підтримку [4]. Примітно, що слово нейтралітет взагалі не згадується. У безпековій політиці стверджується, що загрози миру і безпеці найкраще усувати спільно з іншими країнами, що є суттю стратегії альянсу. Прямую заяву «не залишатися пасивними» можна інтерпретувати як сигнал іншим країнам у тому, що дні нейтралітету явно минули. Незважаючи на нові компоненти політики солідарності, вона була адаптована в епоху, коли антагоністичні загрози здавалися віддаленими, і тому її наслідки для таких загроз були повністю вивчені протягом декількох років. Наприклад, лише після погіршення ситуації з регіональною безпекою у 2014 році Збройні сили отримали мандат на більш глибоке вивчення аспектів оперативного планування амбіцій солідарності. У тому ж році Швеція підписала з НАТО Договір про підтримку приймаючої країни, щоб полегшити військову підтримку інших країн [16].

Для посилення захисту безпеки уряд у 2018 році запропонував новий Закон про безпеку, який містив вимоги до заходів, спрямованих на захист інформації, що має значення для безпеки Швеції або яка має бути захищена відповідно до міжнародних зобов'язань щодо безпеки. Також посилювався захист інших чутливих до безпеки видів діяльності, таких як важливі інформаційні системи.

З новим Законом про захист безпеки від 1 квітня 2019 року було запроваджено нову концепцію – секретні дані безпеки. Засекречена інформація для забезпечення безпеки – це інформація, яка класифікується як секретна відповідно до Закону про публічний доступ до інформації та секретності, а також стосується діяльності, що має важливе значення для безпеки Швеції, або на яку поширюється міжнародне зобов'язання щодо безпеки Швеції. Секретність – це термін, що означає інформацію, яка підлягає розголошенню і, отже, стає загальнодоступною. Секретність інформації тягне за собою обов'язок дотримуватися конфіденційності для тих, хто має або отримав позицію щодо цієї інформації. Уряд вирішив, що нинішній Закон про захист безпеки має бути суворішим. Поправки до закону

набрали чинності з 1 грудня 2021 року, які передбачали наступне: угоди про безпеку застосовуються до більшої кількості типів співпраці; мають бути виконані певні оцінки захисту; наглядові органи набувають великої ролі.

Демократія, права людини, економічний та соціальний розвиток забезпечують найкращу основу для безпеки людини та міжнародної безпеки. Швеція прагне стати лідером сили для гендерної рівності та повної участі жінок у всіх починаннях сприяння миру та безпеки. Високий рівень життя, сильне верховенство права, розвинена система соціального забезпечення, додаткова освіта, дослідження та інновації, міцне міжнародне партнерство є ключовими чинниками успіху шведського процвітання. Усі дійові особи суспільства в межах своєї області мають значну відповідальність за непередбачені обставини та безпеку. Державні органи несуть певну відповідальність за безпеку Швеції. Щодня громадянське суспільство робить важливий внесок у безпеку суспільства. Цифровізація веде до зростання інновацій та розвитку, створює нові контакти між людьми. Це збільшує можливості людей отримувати знання та розширює можливості вільно формувати думку, брати участь та мислити критично. Надійна загальна обороноздатність сприяє продовженню мирного розвитку та політичної свободи. Сучасне та всеосяжне планування національної оборони розвинене. Швеція є відкритою, конкурентною та високотехнологічною країною, повністю інтегрованою у світову економіку. Безпека між державами тісно пов'язана з безпекою в державах, яка включає повагу держав до прав людини, демократії та верховенства закону. Роззброєння та нерозповсюдження є невід'ємною частиною політики безпеки як для регіональної, так і для глобальної безпеки. Демократія, верховенство закону, права та свободи людини, безпека Швеції зміцнюються вільними, незалежними ЗМІ. Контртерористична стратегія Швеції становить основу країни як на національному так і міжнародному рівнях. Міжнародне співробітництво у сфері кібербезпеки є важливою частиною спроможності Швеції просувати безпеку.

Висновки. Стратегія національної безпеки Королівства Швеція визначає основні напрямки адміністративно-правового забезпечення та управління у сфері національної безпеки та встановлює рамки для роботи, необхідної для колективного захисту безпеки Швеції у межах різних областей політики та між ними. Ця стратегія спрямована на зміцнення здатності Швеції ефективно, узгоджено запобігати, усувати безпосередні, довгострокові загрози та виклики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Aggestam K. & Rosamond A. & Hedling E. Feminist digital diplomacy and foreign policy change in Sweden. *Place Branding and Public Diplomacy*. 2021. 5 July. URL: <https://link.springer.com/article/10.1057/s41254-021-00225-3>
2. Czarny R. M. Sweden: From Neutrality to International Solidarity. *Springer International Publishing AG*. 2018. 332 p.
3. Edwards N. Identity and Foreign Policy: Competing Narratives in Swedish State Autobiographies. 2021. 10 Mar. 9 p. URL: <https://www.e-ir.info/2021/03/10/identity-and-foreign-policy-competing-narratives-in-swedish-state-autobiographies/>.
4. Försvarsutskottets betänkande 2008/09:FöU10. Försvarets Inriktning. URL: <https://data.riksdagen.se/>
5. Förordning (2009:969) med instruktion för Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten. SFS 2021:1211. *Sveriges Riksdag*. URL: <https://www.riksdagen.se/>
6. Graeme D. E. Swedish Foreign Policy, 1809–2019. A Comprehensive Modern History. New York, Bern, Berlin, Bruxelles, Oxford, Wien. 2020. XXIV, 424 p.
7. Herlitz N. Swedish Administrative Law. *The International and Comparative Law Quarterly*. 1953. Vol. 2. No. 2. p. 224–237. URL: <https://www.jstor.org/stable/755786>
8. Jonason P. The Development of Swedish Administrative Law during the Last 30 Years: Towards Judicialisation and Constitutionalisation. *European Review of Public Law*. 2020. Vol. 32. No. 1 (115). 27 p. URL: <https://eplopublications.eu/>
9. Kouvo S. A Challenging Agenda for Troubled Times: The Swedish Feminist Foreign Policy. *Retfærd* 4. 2020. P. 65–88. URL: https://www.researchgate.net/publication/344803296_A_Challenging_Agenda_for_Troubled_Times_The_Swedish_Feminist_Foreign_Policy.
10. Lag (2003:148) om straff för terroristbrott. SFS 2020: 902. *Sveriges Riksdag*. URL: <https://www.riksdagen.se/>
11. Militära underrättelse- och säkerhetstjänsten. *Försvarsmakten*. URL: <https://www.forsvarsmakten.se/>
12. Nationellt centrum för terrorhotbedömning. 2021. *Säkerhetspolisen*. URL: https://www.sakerhetspolisen.se/download/18.4ffee9b31787cb4eddc1c/1617117717077/NCT_Helarsbedomning-2021.pdf
13. National Security and Secret Evidence in Legislation and Before the Courts: Exploring the Challenges. Directorate General for Internal Policies. Policy Department C: Citizens', Rights and Constitutional Affairs. *Justice, Freedom and Security*. 2014. 152 p. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2014/509991/IPOL_STU\(2014\)509991_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2014/509991/IPOL_STU(2014)509991_EN.pdf).
14. Offentlighets- och sekretesslag (2009:400). SFS 2022:143. *Sveriges Riksdag*. URL: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/offentlighets-och-sekretesslag-2009400_sfs-2009-400.

15. Revisionsberättelse för Försvarsunderrättelsesdomstolen 2014. *Regeringen 103 33 Stockholm*. 2014. 4 p. URL: <https://www.riksrevisionen.se/download/18.78ae827d1605526e94b3336e/1518435449069/B%C3%85R1%20FUD.pdf>
16. Wieslander, A. "The Hultqvist doctrine" – Swedish security and defence policy after the Russian annexation of Crimea. *Defence Studies*. Volume 22. Issue 1. 2022. P. 35–59. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/14702436.2021.1955619>.
17. Антошкін В. К., Цвірова В. В. Трансформація концепції нейтралітету та позаблоковості європейських країн в умовах глобалізації. *Стратегічні пріоритети*. № 2. 2013. С. 161–167.
18. Аникина А. О. Нейтралитет стран Северной Европы под вопросом? *Academy*. 2019. № 3 (42). С. 1–5.
19. Болдырева С. Ю., Болдырев Р. Ю., Рагозин Г. С. «Сокрытый союз» или «Свобода от союзов»? Дискусии в Швеции и Финляндии о возможном вступлении в НАТО в 1991–2016 годах. *Балтский регион*. 2020. № 2. С. 23–39.
20. Брайчевська О. А., Ковальчук Ю. О. Особливості зовнішньої політики Швеції в умовах сучасної геополітичної ситуації. *Вісник Черкаського університету*. 2017. № 3. С. 90–99.
21. Воронов К. Северный нейтралитет: исторический финал или трансформация? *Современная Европа*. 2018. № 1. С. 80–89.
22. Герасімова Г. А. Безпекова політика Королівства Швеція. *Вісник студентського наукового товариства Донецького національного університету імені Василя Стуса*. 2020. № 12. С. 39–44.
23. Гехт А. Б., Цверіанашвілі І. А. Арктика во внешней политике Швеции: основные тренды современности. *Ученые записки НовГУ*. 2019. № 3 (21). С. 1–5.
24. Дерябина Ю. С., Антюшина Н. М. Северная Европа. Регион нового развития. М., «Весь мир». 2008. 508 с.
25. Дирда А. О. Особливості формування нейтралітету у зовнішній політиці європейських країн. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2015. № 125. С. 53–66.
26. Дзюбан В. В. Арктическая политика Швеции и ее перспективы. *Архонт*. 2019. № 6 (15). С. 10–16.
27. Зарецкая О. В. Трансформация внешней политики и регионализм Швеции в конце XX века. *Скандинавские чтения: этнографические и культурно-исторические аспекты*. 2014. С. 183–191.
28. Карпова К. А. Вопрос присоединения нейтральных государств Европы к НАТО: пример Швеции. *Проблемы европейской безопасности*. 2018. № 3. С. 150–158.
29. Ковалев А. А. Геополитическая активность в Арктике стран Северной Европы и их оборонные программы. *Международные отношения*. 2020. № 3. С. 1–16.
30. Коломієць О. В. Безпекова парадигма скандинавського нейтралітету: на прикладі Фінляндії та Швеції. *Проблеми міжнародних відносин*. 2013. Вип. 6. С. 81–99.
31. Кондратов Н. А. Межгосударственное взаимодействие на Севере Европы: географический аспект. *Arctic Environmental Research*. 2010. № 3. С. 5–13.
32. Мельник Н. А. Вплив процесу глобалізації на трансформацію позицій нейтральних країн наприкінці XX – на початку XXI століття. *Вісник Одеського національного університету*. 2008. № 3. С. 241–252.
33. Перебийніс Є. Україна і Швеція: Партнерство, випробуване історією. *Національна безпека і оборона*. 2009. № 1. С. 3–5.
34. Поплавский А. Формирование политики безопасности Норвегии и Швеции в 1990-е гг. *Белорусский журнал международного права и международных отношений*. 2003. № 4. С. 51–58.
35. Савенко Е. И. Швеция – ЕС: эволюция сотрудничества в рамках политики обороны и безопасности. *Изв. Сарат. ун-та Нов. Сер. История. Международные отношения*. 2018. № 4. С. 501–507.
36. Смирнов А. М. Перспективы вступления Швеции и Финляндии в НАТО. *Казачество*. 2017. № 3 (27). С. 57–63.